

Hälsovård: Metodjustering för högkostnadsskydd

För information

Här beskrivs en möjlig förbättrad metod för indexberäkning avseende produkter inom Hälso- och sjukvård med högkostnadsskydd, vilket för närvarande berör sjukvård, tandvård och läkemedel. Genom justeringen får prisändringar ett mera korrekt genomslag på index.

---

1 Bakgrund

För en del produkter inom Hälso- och sjukvård gäller s.k. högkostnadsskydd. De produktgrupper i KPI som för närvarande berörs är sjukvård (vilket avser primärvård och besök till specialistläkare), tandvård och läkemedel. I HIKP men inte KPI ingår även sjukhusvård. Tillsammans utgör dessa produktgrupper en vikt på 2,48% av hela KPI.

Det finns ett högkostnadsskydd för var och en av de tre ovannämnda produktgrupperna i KPI. Högkostnadsskyddet för besök i sjukvården och för köp av läkemedel anger en högsta möjlig avgift en patient ska behöva betala från första besöket eller köpet av läkemedel och 12 månader framåt i tiden. Högkostnadsskyddet för tandvård har formen av en proportionerlig subvention i högre kostnadsintervall. För tandvård finns det således ingen högsta kostnad för patienten (Karlsson Gadea 2014, Försäkringskassan 2014a, 2014b).

Högkostnadsskyddet för besök i sjukvården ligger på maximalt 1 100 kr. Landstingen har rätt att sänka detta belopp och därför är det lägre i några landsting. Tandvård ingår oftast inte i detta högkostnadsskydd, utan endast om det är en del av diagnosen man blir behandlad för som ett led i sjukvården (Karlsson Gadea 2014).

Läkemedel som har skrivits ut av behörig personal inom vården har ett högkostnadsskydd på 2 200 kr. Redan från 1 100 kr blir det patienten betalar subventionerat upp till en total kostnad för patienten på 2 200 kr. Läkemedlen blir kraftigare subventionerat ju närmre 2 200 kr patienten kommer. Efter 2 200 kr är läkemedel utskrivna av behörig personal kostnadsfritt (Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket 2014).

Högkostnadsskyddet för tandvård träder i funktion vid 3 000 kr. Tandvård subventioneras däröver delvis av försäkringskassan. I intervallet 3 000 kr – 15 000 kr subventioneras kostnaderna med 50%. Kostnader som överstiger 15 000 kr subventioneras med 85%. Kostnaderna baseras på referenspriser fastställda av staten för specifika behandlingar. Referenspriserna har också som mål att motverka eventuella prishöjningar som en konsekvens av potentiellt mer generösa högkostnadsregler (Försäkringskassan 2014). För exempel på priser för tandvårdsåtgärder samt referenspriser, se Folktandvården Stockholm (2014).

Dessutom kan man årligen få ett tandvårdsbidrag från Försäkringskassan. Hur stort beloppet är beror på patientens ålder. I intervallet 20-29 år är det 300 kr, för dem som är 30-74 år är det 150 kr och för dem över 74 år är det 300 kr (Försäkringskassan 2014).

2 Syfte

Syftet med denna utredning är att konstruera en förbättrad indexberäkning för produkter med högkostnadsskydd. Hittillsvarande beräkningsmetoder beaktar delvis högkostnadsskyddet genom att väga in prisutvecklingen i högkostnadsintervall som för separata komponenter (delgrupper inom produktgruppen), eller (för läkemedel) genom en kalkyl för regeländrings kostnadskonsekvenser för konsumenterna. Metodiken tar nu inte hänsyn till exempelvis att konsumenternas kostnadsutveckling dämpas när högre priser gör att konsumenter lättare når trösklarna i högkostnadsskyddet och får prisreduktion genom detta. Den beskrivna metoden avses avhjälpa denna brist.

3 Metod

3.1 Indexformel

Delindex för en produktgrupp g med högkostnadsskydd avses beräknas genom länkelement med basperiod december året före aktuellt år y enligt följande. (Om indexberäkningen i KPI allmänt och länkelementens roll i indexkonstruktionen, se Ribe 2004.) Det nämnda länkelementet beräknas utifrån länkelement för valda konsumtionsprofiler j . Detta sker enligt formeln

$$(1) \quad I_{g;y-1,dec}^{y,m} = \sum_j w_{g;pro(j);y} \cdot I_{g;pro(j);y-1,dec}^{y,m}$$

Här är

$w_{g;pro(j);y}$ = andelen konsumtionsutgifter för konsumtionsprofil j inom produktgrupp g i basperioden för internvikter,

$I_{g;pro(j);y-1,dec}^{y,m}$ = länkelementet för konsumtionsprofil j vilket är beräknat utifrån priser för komponenter k enligt

$$(2) \quad I_{g;pro(j);y-1,dec}^{y,m} = \frac{\sum_k N_{g;pro(j),del(k);y-1} \cdot \delta_{g;pro(j);del(k);y,m} \tilde{p}_{g;pro(j);del(k);y,m}}{\sum_k N_{g;pro(j),del(k);y-1} \cdot \delta_{g;pro(j);del(k);y-1,dec} \tilde{p}_{g;pro(j);del(k);y-1,dec}}$$

Här är

$N_{g;pro(j),del(k);y-1}$ = antalet konsumerade enheter av komponent k i konsumtionsprofil j , och vidare:

$$(3) \quad \tilde{p}_{g;pro(j);del(k);y,m} = \begin{cases} p_{g;del(k);y,m} & \text{när profil } j \text{ inte har högkostnad} \\ h_{g;del(k);y,m} & \text{annars} \end{cases}$$

Här är $p_{g;\text{del}(k);y,m}$ observerat pris, och $h_{g;\text{del}(k);y,m}$ definierat genom högkostnadsskyddet.

Vidare är

$$(4) \quad \delta_{g;\text{pro}(j);\text{del}(k);y,m} = \begin{cases} 1 & \text{när komponent } k \text{ är tillämplig på profil } j \\ 0 & \text{annars} \end{cases} .$$

Delkomponentena k är

- dels de delprodukter, artiklar, som ingår i produktgrupp g
- dels intervallen i högkostnadsskyddet.

Talen δ behövs för att komponenterna kan avse antingen delprodukter eller högkostnadsintervall, och då kan somliga komponenter vara irrelevanta för en profil.

3.2 Alternativ form

Följande typ av approximation motsvarande formel (1) kan vara användbar för att modifiera externt beräknade index med hänsyn till högkostnadsskydd:

$$(5) \quad I_{g;y-1,\text{dec}}^{y,m} = \left(\sum_j w_{g;\text{del}(k);y} \cdot I_{g;\text{del}(k);y-1,\text{dec}}^{y,m} \right)^{\hat{s}} \cdot \hat{s} .$$

Här är $\hat{s}$ en skattning av storheten

$$(6) \quad s = \frac{\sum_{j,k} N_{g;\text{pro}(j);\text{del}(k);y-1} \cdot \delta_{g;\text{pro}(j);\text{del}(k);y-1,\text{dec}} \cdot \tilde{P}_{g;\text{pro}(j);\text{del}(k);y,m}}{\sum_{j,k} N_{g;\text{pro}(j);\text{del}(k);y-1} \cdot \delta_{g;\text{pro}(j);\text{del}(k);y-1,\text{dec}} \cdot \tilde{P}_{g;\text{pro}(j);\text{del}(k);y-1,\text{dec}}} \cdot \frac{\sum_{j,k} N_{g;\text{pro}(j);\text{del}(k);y-1} \cdot \delta_{g;\text{pro}(j);\text{del}(k);y-1,\text{dec}} \cdot P_{g;\text{pro}(j);\text{del}(k);y-1,\text{dec}}}{\sum_{j,k} N_{g;\text{pro}(j);\text{del}(k);y-1} \cdot \delta_{g;\text{pro}(j);\text{del}(k);y-1,\text{dec}} \cdot P_{g;\text{pro}(j);\text{del}(k);y,m}} .$$

Kommentar. Storheten s är ett mått på den genomsnittliga relativa inverkan på priserna för konsumenten som orsakas av en ändring i högkostnadsreglerna mellan två tidsperioder, allt annat lika. Som synes kommer ett skattat värde $\hat{s}$ på denna storhet in på två sätt i indexformeln (5), både som en faktor och som en exponent. För det första, multiplikationen med $\hat{s}$ som faktor mäter inverkan av regeländringen. För det andra, upphöjningen till $\hat{s}$ som exponent, eller elasticitet, uttrycker den modifiering av kommande prisändringars genomslag för konsumenten som högkostnadsskyddet medför.

3.3 En annan alternativ form

Ibland kan det bedömas ge bäst tillförlitlighet att utnyttja resultat från externa beräkningar av en regeländrings effekter på konsumenternas kostnader. Följande alternativa form av formel (5) öppnar för detta:

$$(7) \quad I_{g;y-1,dec}^{y,m} = \left(\sum_j w_{g;del(k);y} \cdot I_{g;del(k);y-1,dec}^{y,m} \right)^{\hat{s}} \cdot \frac{E_1}{E_0}.$$

Här är E_0 och E_1 konsumenternas kalkylerade utgifter för produktgrupp g , subventionerna avdragna, före respektive efter regeländringen allt annat lika.

Genom att $\hat{s}$ i formel (7) används endast i exponenten, där dess inverkan inte är så kritisk, kan skattningen enligt formel (6) här göras relativt grovt förenklad, t.ex. enligt bedömning på stöd av data från tidigare år.

3.4 Uppdatering av internvikter

Internvikterna $w_{g;pro(j);y}$ i formel (1) uppdateras i första hand med aktuell statistik jämte prisuppdatering till december $y - 1$. I andra hand görs viktuppdateringen från år $y - 1$ till y defaultmässigt enligt följande:

$$(8) \quad w'_{g;pro(j);y} = w_{g;pro(j);y-1} \cdot I_{g;pro(j);y-2,dec}^{y-1,dec}$$

$$(9) \quad w_{g;pro(j);y} = \frac{w'_{g;pro(j);y}}{\sum_{j'} w'_{g;pro(j');y}}.$$

4 Diskussion

Definitionen av konsumtionsprofilerna kan i praktiken bli beroende av antaganden och relativt grova approximationer, när empiriskt underlag saknas eller är bristfälligt. Trots osäkerheten i detta kan den beskrivna metodjusteringen väntas göra indexberäkningen tillförlitligare på områden med högkostnadsskydd, genom att den tar sig an en uppenbar källa till bias.

5 Förslag

Enheten för prisstatistik avser att utreda förutsättningarna för att förbättra indeberäkningarna vid högkostnadsskydd enligt den beskrivna metodiken. En tillämpning förutsätter att detaljer utreds för berörda produktgrupper, inte minst specificeringen av konsumtionsprofiler (eller något motsvarande grepp). Enheten får när så blir aktuellt återkomma till nämnden med närmare information, respektive förslag för nämndens beslut i den mån frågor av principiell natur uppkommer.

6 Referenser

- Folktandvården Stockholm (2014). *Pris- och åtgärdslista*. Tillgänglig: <
<https://www.folktandvardenstockholm.se/priser/sok-priser> /> [2014-09-12].
- Försäkringskassan (2014a). *Allmänt tandvårdsbidrag*. Tillgänglig: <
https://www.forsakringskassan.se/wps/portal/privatpers/tandvard/vad_kostar_tandvarden/hogkostnadsskydd_for_tandvard > [2014-09-03].
- Försäkringskassan (2014b). *Högekostnadsskydd för tandvård*. Tillgänglig: <
https://www.forsakringskassan.se/wps/portal/privatpers/tandvard/vad_kostar_tandvarden/tandvardsbidrag > [2014-09-03].
- Karlsson Gadea, Ingemar (2014). *Högekostnadsskydd*. 1177 Vårdguiden Tillgänglig: <
<http://www.1177.se/Stockholm/Regler-och-rattigheter/Patientavgifter/?ar=True> > [2014-09-03].
- Ribe, M. (2004), Förbättrad KPI-konstruktion från januari 2005: Teknisk beskrivning, SCB,
<http://www.scb.se/statistik/PR/PR0101/2004M03/Pm11307.pdf>
- Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket (2014). *Så här fungerar högekostnadsskyddet*.
Tillgänglig: <<http://www.tlv.se/lakemedel/hogkostnadsskyddet/sa-fungerar-hogkostnadsskyddet/>> [2014-09-03].